

Bevezetés

A „Részletes Tátra-kalauz” 9. kötetében is köteleznek a terep leírásának az első kötetben lefektetett és a további kötetekben kiegészített szabályai. Különösen felhívom az olvasó figyelmét a „Giewont” kötet bevezetőjében megjelent információra, miszerint a jövőben kiadott kötetek sorrendje kizárólag a szerző tudásától, a hegymászó irodalomban hiányzó leírásról és a turista-hegymászó közönség szükségétől függ majd. Az eddig megjelent kötetek felületes analízise is azt mutatja, hogy a szerző a téma kiválasztásában inkább egy huszár sakkfigura lépéseit követte mind egy iránytűt. Azonban az egyes kötetekben következetesen betartotta a sorozat elején felsorolt célkitűzéseket. A következő fejezetek meglétéről valamint irányokról van szó: bevezető, völgyek, csúcsok és hágók, keletről nyugatra és végül az óramutató irányában. Ezek az elvek határozzák meg a sziklafalak és a rajtuk vezető utak sorrendjét. A régi és az új elnevezésekről többször írtam úgy az egyes kötetek bevezetőjében, mint számos kitérőkben. Az új utak elnevezése, legyen az költői vagy vulgáris, minden bizonnyal végleges. A legnépszerűbb falakon vezető útvonal-túltengésben – ennek példája a Lejtő-púp homlokfala – csak az utak elnevezéseinek köszönhetjük, hogy megértjük egymást.

Számos alkalommal ismertettem nézeteimet a természetvédelemmel kapcsolatban: a Tátrában az egyik helyen fűrésztelepet, a másikon egy vigalmi negyedek létesítenek. Az őstermészet maradványa bántja sok technokrata és úgynevezett üzletember szemét. Az igazi tragédia azonban ott kezdődik, amikor olyan személyiségek támogatását nyerik el, akiknek hivatali kötelességük a természetvédelem lenne. Egy elretentő páros működik (ezt 2000 őszén írom). Filozófus képesítéssel rendelkező környezetvédelmi miniszter, aki nyilvánosan beismerte a természettel kapcsolatos totális tudatlanságát – a Lengyel Tátrai Nemzeti Parkból kiharítja a jobb (anyagilag jobb) falatokat. A szenátus környezetvédelmi bizottságának elnöke – képesítése szerint a lengyel nyelv és irodalom tanára – évek óta a Tátra parcellázásért harcol, szeretne kiszorítani belőle minél több nézete szerinti „töfkilki”. Utána az özvív! A természet védelmezői régebben is, most is állandó nyomás alatt vannak. Az „ostromolt erőd” szindrómája működik, amely arra kényszeríti őket, hogy ott keressék az ellenséget, ahol egyébként barátok és

támogatók találhatók. Ilyen légkörben az állami természetvédők nem mindig jó helyen építik fel a barikádokat. Nem lehet elsiklani a szavak és tettek közötti ellentéteken. Olyan menedékházak működnek, amelyeket inkább gyorsbüfének nevezhetnénk, virágzik az üzlet, járnak a villamosok, autók és hintók. A favágók és vadászok csaknem szabad kezet kaptak. Helyettük ütik a turistákat és főleg a hegymászókat. Nem is olyan régen, a nemzeti park egyik illetékese hivatalosan azt nyilatkozta, hogy:

1. A tátrai hiúzok, ahelyett hogy az erdőkben vadásznának, fellopakodnak a szécsek és tornyok világába és ott a zergékre vadásznak.

2. Olyan magasra mennek fel, hogy emiatt folyamatosan csökken az erdei szarvas vadak állománya.

3. Javaslat: a zergék védelmében ki kell löni a hiúzokat avagy áttelepíteni őket a Tátra aljára, de legjobb lenne egy állatkertbe.

A javaslat egyszerűbb és tisztességesebb a „kisebb testvéreink” javaslataihoz képest, megfelel a nemzeti park döntéshozói ízlésének. A magaslesek, céllövöldék, vadásztársaságok száma inkább növekszik, mint csökken, az erdőkben emiatt pusztul a szarvas vadak állománya. A hiúzok az éhség miatt merészkednek a számukra életértként nem jellemezhető szécsek és tornyok világába.

Egy másik látszólagos ellentmondás a nemzeti parkosok állandó panaszkodása a tömegekre a jelzett turistautakon. Ez akkor történik, amikor a tömegtől kíméletlenül egyre nagyobb díjakat vasalnak be és egyre több vasanyag felszerelésével megkönnyítik az ösvények járhatóságát. A könnyítések miatt egyre nagyobb tömeg jut el a hegység mélyére. Hasonló probléma a menedékházak egyre vonzóbbá tétele. Nem csupán éjjeli szálláshelyet nyújtanak, hanem egyben bárók, italboltok, üdülőhelyek stb. is. Újabb intézkedés a hegymászók kitiltása a bivakhelyekről, ezzel egy időben a menedékházak gazdasági életének gátlástalan tolerálása. Szóval: meghunyászkodás az erősek előtt és kegyetlen fellépés a gyengébbekkel szemben. Figyelemreméltó kivétel volt a Lengyel Nemzeti Park igazgatóságának az olimpiai veszély elleni fellépése, amelyet az összes „felkent hatóság” szorgalmazott. A kemény fellépés sikeres volt, ami figyelmeztető példa minden polgármesternek, önkormányzatnak és minden pénzhajhászó szervezetnek. A hegymászókhöz méltatlan és meglehetősen gyáva álláspontot képviselt az olimpia ügyében a Lengyel Hegymászó Szövetség. Néhány

személyes álláspont kivételével a Szövetség hivatalosan nem foglalt állást az olimpia ötlete ellen – egy olyan ötlet ellen, amely csak a féktelen vandálok fejében születhetett.

További klasszikus példája a látszólagos természetvédelmi intézkedésnek a turistaösvények lezárása 8 hónapos időtartamra Szlovákiában. Ez a problémák látszólagos megoldása avagy a látszólagos problémák megoldása. Az intézkedés alapja az a tévhit, hogy a természetet mindenek előtt a turisták veszélyeztetik novemberben, januárban vagy májusban. Valójában az évek ebben az időszakában a turisták és hegymászók száma a csekélytől is kevesebb – viszont a favigók és vadászok ekkor szabad kezet kapnak. Lehet, hogy a kelletlen tanúktól való megszabadulásról vagy a vadász balesetek csökkentésére irányuló erőfeszítésről van szó. Erre az intézkedésre irigykedve tekintenek a lengyel természetvédelmi szervek. Ugyanakkor eltűrik (talán inkább támogatják) az erdei rablógazdálkodást. Az erdei utak sártengerre változnak a nagy teherautók kerekei alatt. Ahhoz, hogy végig menjünk egy-egy útvonalon a **Jávor-** (Javorová dolina, Dolina Jaworowa, Ahorntal) vagy **Tarajos-völgyben** (Chocholovská dolina, Dolina Chocholowska, Kammtal), sártaszító lábbelire és füldugókra van szükségünk. Ezek után azt halljuk a hivatalos szervektől, hogy csökken az erdei szarvas vadak száma és a hiúzok (akiknek bizonyára nincs füldugójuk) felvándorolnak a szécsek és tornyok világába és ott ölik a zergéket. Egy ösvényen – de már nem a kijelölt időben – gyalogló turista vagy egy „fókás” síző tiltásokkal, büntetéssel, rendőrségi intézkedéssel stb. szembesül. Hazafias büszkeséggel állíthatjuk, hogy az erdőt a Tatra lengyel oldalán jobban védik. A nem dicséretes kivételt az Osmie Gminy körzet képezi, ahol valóban rablógazdaság folyik „vágd a fű szintjéig” jelszóval.

A hegymászók száma csökken – úgy Lengyelországban, mint Szlovákiában. A kommunizmus rettenetes idejében a **Karám-réten** (Poľana pod Vysokou, Polana pod Wysoką, Hochbergalpe) lévő hegymászó táborhelyen fél évre előre kellett a helyet előjegyezni. Ma (ezt 2000 augusztusa közepén írom) az említett táborhelyen egy sátor sem áll! Egy szép nyári napon a hatalmas kiterjedésű **Poduplaszki-völgyben** (Bielovodská dolina, Dolina Białej Wody, Almengrund) csak két (!) mászópárost láttam: az egyiket a **Kis-Molnáron** (Malý Mlynár, Mały Młynarz, Kleiner Müller), a másikat a **Ganek-karzat**on (Galéria

Ganku, Galeria Gankowa, Ganek-Galerie). Ennek ellenére mindkét ország összes nemzeti parki tisztviselője úgy nyilatkozik, hogy minden rossz okozói a turisták és a hegymászók. A jelen kalauz írója is bűnös, mert le meri írni a szigorúan védett területeket. Minden a feje tetejére van állítva. Az ilyen politika nem csak érdemlegesen, hanem taktikailag is hibás: elveszíti a természetes szövetségeseit a vandálok és természetvédők soha véget nem érő vitájában. Szerencsére ezen taktikai hibák nem árnyékolják be a sikereket. Hála az „állami természetvédőknek” ma nincs parkoló a Halastónál – volt!, nincs elektromos vízérőmű a **Mickiewicz-vízeséseknél** (Mickiewiczove vodopády, Wodogrzmoty Mickiewicza, Mickiewiczfalle) – tervezték, nem építették meg a 2006-os Téli Olimpiai Játékok létesítményeit a **Lengyel-Öt-tó völgyében** (Dolina Piatich poľských plies, Dolina Pięciu Stawów Polskich, Fünfseetal)...

Nem vagyok meggyőződve arról, hogy meg lehet menteni a tátrai természetet, Lengyelország természetét, a Föld természetét. A még meglévőt azonban minden erőnkkel védeni kell. Ilyen helyzetben az alapvető és legegyszerűbb szabály a következő: **NE KÖNNYÍTSÜK A VANDÁLOK DOLGÁT!**

E kötetben ismertetett terepet a következő alakzatok határolják: a Tátra főgerincén lévő Békás-tavi-csorba és Hunfalvy-hágó valamint a 7. kötetben ismertetett **Rejtett-csorba** (Ťažká štrbina, Ciężka Przełęczka, Verborgene Scharte). A völgyek közül leírjuk a Tengerszem-csúcskatlant, a Hunfalvy-völgyecskét és a Felső-Békástavi-katlant.

Tisztelettel kérem a hegymászókat és turistákat, hogy a témához kapcsolódó minden anyagot a kiadónak megküldeni szíveskedjenek. Ami érdekel: az új utak és az útváltozatok, a klasszikus megmászások és az egyedüli bejárások, az első téli megmászások, a gyorsasági rekordok, a benövő és az új csapások. Ami nincs leírva – az nem létezik, és biztosan a feledés homályába veszik. Az új utak leírásánál mindennek előtt fontos a beszállás pontos meghatározása és talán a szomszédos utak vonalának legalább elnagyolt ismertetése. Keserű tapasztalatok után ismételen mondom, hogy a menedékházak túrakönyveiben található útrajzokat és útleírásokat közkinccsnek tekintem és nem a piac törvényei által kezelendő árunak.